

Rapport

Een onderzoek naar het uitbetalen van een schadevergoeding door het Openbaar Ministerie te Den Haag.

Oordeel

Op basis van het onderzoek vindt de Nationale ombudsman de klacht over het Arrondissementsparket Den Haag, welke gedraging aan de minister van Veiligheid en Justitie wordt toegerekend, gegrond.

Datum: 24 juni 2015

Rapportnummer: 2015/099

AANLEIDING

Verzoeker was als verdachte verwickeld in een strafzaak, waarbij er € 800,- van hem door het Openbaar Ministerie te Den Haag in beslag was genomen. Dit bedrag werd gestort op een rekening van het LIGOM. Het LIGOM is onder meer verantwoordelijk voor de afhandeling van inbeslaggenomen geldbedragen. Naast verzoeker was zijn jongere broer, die dezelfde achternaam heeft maar een andere voornaam (en dus voorletter), ook verdachte in dezelfde strafzaak.

Twee maanden nadat de € 800,- in beslag was genomen, oordeelde de betrokken officier van justitie dat het geldbedrag kon worden teruggegeven aan verzoeker. Het LIGOM maakte de € 800,- abusievelijk over aan verzoekers broer, de medeverdachte met dezelfde achternaam. Dit was in april 2013. Vanaf mei 2013 tot aan februari 2014 heeft verzoeker eerst zelf en later (vanaf november 2013) met behulp van een advocaat bij het LIGOM zowel telefonisch als schriftelijk geprobeerd zijn geld terug te krijgen. Het LIGOM verwijst in februari 2014 uiteindelijk door naar de betreffende zaaksofficier van justitie van het Openbaar Ministerie in Den Haag. Verzoeker diende hierop een klacht in bij de hoofdofficier van justitie (hierna: hoofdofficier) te Den Haag. Verzoeker gaf aan dat hij het geldbedrag terug wilde hebben. Tevens verzocht verzoeker om vergoeding van zijn advocaatkosten van € 766,33, nu hij zich genoodzaakt had gezien deze in te huren. Hij onderbouwde deze claim met een nota van zijn advocaat.

Interne klachtbehandeling

Hierop liet de hoofdofficier in april 2014 weten dat er inderdaad een fout was gemaakt nu de € 800,- abusievelijk naar de medeverdachte was overgemaakt. De hoofdofficier gaf aan dat aan verzoeker het geldbedrag inclusief de wettelijke rente werden vergoed. De hoofdofficier liet echter ook weten dat hij de gevorderde advocaatkosten van € 766,33 niet in verhouding vond staan tot het terug te vorderen bedrag en de verrichte werkzaamheden. Hij kende daarom een bedrag toe van € 300,- vermeerderd met 21% btw. Het totaalbedrag zou na het tekenen van een verklaring van finale kwijting aan verzoeker, dan wel zijn advocaat, worden overgemaakt.

Verzoeker ging hier niet mee akkoord, nu hij volledige vergoeding van de advocaatkosten wenste. In reactie hierop ontvingen zijn van de hoofdofficier op 25 juni 2014 een brief waarin plots stond dat de medeverdachte inmiddels had laten weten dat hij het geldbedrag contant aan verzoeker had gegeven. Volgens de hoofdofficier verviel hiermee zijn betalingsverplichting aan verzoeker. Ook zag hij geen aanleiding meer om een deel van de advocaatkosten voor zijn rekening te nemen, nu verzoeker zijn advocaat een onnodige procedure had laten volgen nu hij immers toch in het bezit was van het geld. De hoofdofficier herhaalde dit standpunt nogmaals in zijn brief van begin juli 2014 aan verzoeker.

Verzoeker kon zich hier niet in vinden, en diende een klacht in bij de Nationale ombudsman. De Nationale ombudsman startte vervolgens een onderzoek.

KLACHT

Verzoeker klaagt er over dat de Hoofdofficier van Justitie van het Arrondissementsparket Den Haag zijn verzoek om schadevergoeding heeft afgewezen. Dit verzoek omvatte naast het geldbedrag van € 800,- ook de wettelijke rente over dit bedrag en een bedrag aan kosten voor rechtsbijstand.

BEVINDINGEN

Standpunt verzoeker

Verzoeker liet weten dat hij het uiteindelijke standpunt van de hoofdofficier belachelijk vond. Het kon niet zo zijn dat het Openbaar Ministerie opeens na al die tijd kon verwijzen naar een simpel briefje van zijn broer, de medeverdachte, waarin stond dat hij het geld contant aan verzoeker had gegeven. Zijn broer had alle belang om dit te verklaren, nu het Openbaar Ministerie hem had aangeschreven om het geldbedrag terug te betalen omdat dit als onverschuldigd was betaald en hij dit uiteraard niet wilde. Verzoeker betwistte met klem dat hij het geldbedrag van zijn broer had teruggekregen. Volgens verzoeker had hij geen contact meer met zijn broer.

Voorts achtte verzoeker het ook niet te begrijpen dat zijn kosten voor rechtsbijstand niet meer werden vergoed. Verzoeker gaf aan dat toen het hem zelf niet was gelukt om het geldbedrag terug te krijgen, hij zich tot een advocaat had gewend. Dit had hem geld gekost. Inmiddels waren deze kosten opgelopen tot € 1.371,33. Dit bedrag was opgebouwd uit een bedrag van € 766,33 tot 18 februari 2014 (datum van klacht bij het Openbaar Ministerie) en een bedrag van € 605,- vanaf 18 februari 2014 tot en met 5 september 2014. Verzoeker legde twee facturen met daarop de bovengenoemde bedragen over die zijn advocaat bij hem in rekening had gebracht. Uit de bijgevoegde uitenstaat blijkt dat de advocaat vanaf begin november 2013 tot en met 18 februari 2014, de dag dat zijn advocaat de klacht indiende, twaalf keer contact had met het Openbaar Ministerie (per brief, per mail of telefonisch).

Standpunt minister van Veiligheid en Justitie.

De minister van Veiligheid en Justitie (hierna: de minister) liet in een reactie weten terug te komen op het eerdere door de hoofdofficier ingenomen afwijzende standpunt. Volgens de minister was er geen sprake van dat het Openbaar Ministerie bevrijdend had betaald op het moment dat het geld werd overgemaakt aan de medeverdachte van verzoeker. De minister motiveerde dit met een verwijzing naar artikel 6:32 van het Burgerlijk Wetboek (zie Achtergrond). Volgens dit artikel kan er kort gezegd bij betaling aan een ander dan de schuldeiser pas sprake zijn van een bevrijdende betaling voor zover degene aan wie moest worden betaald, de betaling heeft bekrachtigd of erdoor is gebaat. Hier was in dit

geval geen sprake, nu verzoeker ontkende de € 800,- contant van zijn broer, de medeverdachte, te hebben ontvangen. De enkele verklaring van de mededader dat hij de € 800,- wel had gegeven aan verzoeker was volgens de minister onvoldoende om te spreken van bevrijdende betaling. De minister liet dan ook weten dat het Openbaar Ministerie het bedrag van € 800,- aan verzoeker ging overmaken.

De minister bleef wel bij het eerder ingenomen standpunt ten aanzien van de vergoeding van de gemaakte kosten voor rechtsbijstand. Het Openbaar Ministerie vergoedt enkel de schade die daadwerkelijk door verzoeker is geleden. Los van de vraag of de gedeclareerde werkzaamheden in de verhouding staan tot het te vorderen bedrag, is uit de stukken niet gebleken dat de advocaat van verzoeker de kosten bij verzoeker heeft gedeclareerd, aldus de minister. Echter, omdat de hoofdofficier van justitie in zijn eerste standpunt had toegezegd € 300, te vergoeden, zal de minister deze toezegging nakomen. Uit coulance wordt dit bedrag vanaf november 2013 vermeerderd met de wettelijke rente.

BEOORDELING

Behoorlijkheidsvereiste

Het redelijkheidvereiste houdt in dat overheidsinstanties de in het geding zijnde belangen tegen elkaar afwegen en dat de uitkomst hiervan niet onredelijk is. Dit brengt onder meer met zich mee dat de overheid een coulante benadering hanteert indien vaststaat dat zij fouten heeft gemaakt, en de burger hierdoor kosten heeft moeten maken. Daarnaast brengt dit vereiste mee dat de overheid oog heeft voor claims van geringe omvang, die de overheid redelijkerwijs moet honoreren. De overheid stelt zich dan coulant op en beroept zich niet zonder goede reden op precedentwerking. De Nationale ombudsman heeft deze uitgangspunten geformuleerd in de spelregels die door hem zijn ontwikkeld in het rapport "behoorlijk omgaan met schadeclaims" (2009/135) en in het rapport "behoorlijk omgaan met schadeclaims door gemeenten" (2011/025), welke spelregels weliswaar betrekking hebben op de schadebehandeling door de ministeries respectievelijk de gemeenten, maar evenzeer toepasbaar zijn op andere overheidsinstanties.

Oordeel

1. Vergoeding inbeslaggenomen geldbedrag

Het staat niet ter discussie dat het Openbaar Ministerie een fout heeft gemaakt door het geldbedrag over te maken aan de mededader, zijnde de broer, van verzoeker. Nu verzoeker - in tegenstelling tot zijn broer - claimt geen contact meer met zijn broer te hebben en de € 800,- dan ook niet van hem terug heeft ontvangen is de Nationale ombudsman van oordeel dat niet alleen wettelijk gezien, maar ook vanuit het oogpunt

van behoorlijkheid in alle redelijkheid niet kan worden verdedigd dat het Openbaar Ministerie zijn schadeclaim op dit punt afwijst.

De omstandigheid dat de medeverdachte van verzoeker zijn broer is en dat hij kennelijk kort voordat het geld verkeerd is overgemaakt nog wel contact met hem had getuige het strafbare feit waarvoor zij tezamen waren aangehouden, zet overigens wel enige vraagtekens bij de verklaring van verzoeker over het verwaterde contact, maar doet aan het vorenstaande niet af. De Nationale ombudsman heeft met instemming ervan kennis genomen dat de minister - weliswaar na onderzoek van de ombudsman - tot dit zelfde inzicht is gekomen en het geldbedrag van € 800,- aan verzoeker zal overmaken.

De onderzochte gedraging van het OM is op dit punt niet behoorlijk

2. Vergoeding gemaakte kosten voor rechtsbijstand

Wat betreft de gevraagde kosten voor rechtsbijstand overweegt de Nationale ombudsman als volgt.

Verzoeker heeft eerst zelf vanaf april 2013 geprobeerd duidelijkheid te verkrijgen over het maar niet ontvangen van de onder hem in beslaggenomen € 800,-. Toen hem dit niet lukte heeft hij in november 2013 een advocaat ingeschakeld. Deze advocaat heeft kosten gemaakt om de fout van het Openbaar Ministerie (ten gunste van verzoeker) te herstellen. Uiteindelijk heeft dit geleid tot het indienen van een verzoek tot schadevergoeding/klacht, waarbij de hoofdofficier een bedrag van € 300,- van de gevraagde € 766,33 aan advocaatkosten een redelijke vergoeding vond. De minister heeft daarna aangegeven dat hij geen aanleiding ziet om ook maar een gedeelte van de gevraagde kosten van rechtsbijstand te vergoeden, nu niet is gebleken dat de kosten daadwerkelijk bij verzoeker in rekening zijn gebracht. De Nationale ombudsman kan dit standpunt niet volgen, nu verzoeker twee facturen van zijn advocaat heeft overgelegd.

Nu vast staat dat het Openbaar Ministerie de € 800,- foutief had overgemaakt en het voor de Nationale ombudsman ook duidelijk is geworden dat verzoeker en later zijn advocaat meer inspanningen hebben moeten verrichten dan redelijkerwijs had mogen worden verwacht om een dergelijke fout recht te laten zetten, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de kosten voor rechtsbijstand deels voor risico van het Openbaar Ministerie komen. Anderzijds komt het ook voor risico voor verzoeker dat hij, voor een gering schadebedrag, besluit toch hoge kosten te maken door een advocaat in te huren die hem vertegenwoordigt in het geschil. Alles overziend acht de Nationale ombudsman het op voorhand niet onredelijk dat de hoofdofficier aanvankelijk heeft besloten een bedrag van € 300,- te vergoeden. Echter, nu de minister heeft aangegeven dit bedrag enkel uit coulance te zullen overmaken, beoordeelt de Nationale ombudsman deze gedraging als niet behoorlijk en in strijd met het vereiste van redelijkheid.

De onderzochte gedraging is op dit punt niet behoorlijk.

De Nationale ombudsman wil nog het volgende opmerken. De hoofdofficier heeft bij zijn aanvankelijke aanbod van 23 april 2014 de eis gesteld dat verzoeker het aanbod zou accepteren tegen finale kwijting. De ombudsman acht dit onjuist. De hoofdofficier zou het echter aan verzoeker over moeten laten of hij naar de rechter stapt om een oordeel te vragen over het meerdere. De ombudsman verwijst hiervoor naar spelregel 14 uit de Schadevergoedingswijzer, die luidt: 'Indien de overheid haar aansprakelijkheid erkent, maar de gestelde hoogte van de schade door haar wordt betwist, vergoedt zij in elk geval het door haar erkende schadebedrag, zodat een eventueel te voeren juridische procedure alleen over het meerdere hoeft te gaan'.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedraging van de hoofdofficier van justitie van het Arrondissementsparket Den Haag, welke gedraging wordt toegerekend aan de minister van Veiligheid en Justitie, is gegrond wegens het in strijd handelen met het redelijkheidsvereiste.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen

INSTEMMING

De Nationale ombudsman heeft met instemming kennisgenomen dat het Openbaar Ministerie heeft toegezegd een bedrag van € 1100,- aan verzoeker te zullen vergoeden.

ACHTERGROND

Burgerlijk wetboek

Artikel 6:32

Betaling aan een ander dan de schuldeiser of dan degene die met hem of in zijn plaats bevoegd is haar te ontvangen, bevrijdt de schuldenaar, voor zover degene aan wie betaald moest worden de betaling heeft bekrachtigd of erdoor is gebaat.